

A fent említett szakkönyvtári hálózati központok azonban az ésszerűbb megoldást választották: – társszervezőként – egységes szemlélettel, tananyaggal és követelményrendszerrel, az anyagi, technikai és oktatói kapacitás koordinálásával közös tanfolyamot indítottak szakkönyvtáraik munkaerő-problémáinak enyhítésére. A könyvtárkezelői képzés a szakkönyvtárügy területén így az 5/1978. (XII. 12.) KM számú rendelet szellemében jött létre, s mint ilyen a koordinációban való együttműködés lehetséges voltáról tanúskodik, a közös akarat érvényesítésének mintájául is szolgálhat.

Az OMKDK a tanfolyam előkészítése során a szervezésben részt vevő intézmények oktatási feladatokkal megbízott munkatársaival rendszeresen konzultált, hogy a képzést érintő minden tartalmi és formai kérdésben egységes álláspont alakuljon ki.

A közös szervezésben indított könyvtárkezelői tanfolyam jelentős vállalkozás, ugyanis a gyakorlatukban sok szempontból eltérő szakkönyvtári hálózatok egységesítési törekvéseit fejezi ki, az ésszerűbb feladatvállalást és ugyanakkor a munkamegosztást, a lehetőségekkel való közös gazdálkodást is példázza.

A képzés mielőbbi megindítása érdekében – amit elsősorban a szakképzetlen munkaerők nagy számú újratermelődése sürgetett – a koordinációs körünkön kívüli hálózati központok is kinyilvánították együttműködési készségüket, így a MTA Központi Könyvtára és a MÉM Információs Központja.

A közös szervezés eredményeként a könyvtárkezelői tanfolyam 1981/1982-es tanévére 119 fő szakképzetlen munkatársat tudtunk felvenni, és 5 x 22–23 fős konzultációs csoportot indítottunk, ahol a „kezelői” ismeretek gyakorlatban elsajátíthatók lesznek. A műszaki könyvtárkezelői tanfolyam tananyagául a *Tudományos–műszaki információ szakkönyvtára* című, most induló sorozat füzetei szolgálnak. Az eddig megjelent füzetek:

Ónódy Miklós: Információs technikák és berendezések I.;

Poprády Géza: A szakkatalógus szerkesztése;

Kovács Ilona: Dokumentumleírás.

A további füzetek kéziratai jórészt elkészültek, kiadásuk folyamatos lesz.

Befejezésül a *képzés célját* idézzük, amelyet a *Műszaki könyvtári koordinációs kollégium* (hírt adtunk róla: TMT, 28. köt. 4. sz. 1981. p. 162.) alakuló ülésére készített *A szakkönyvtárak és információs intézmények jegyzetfüzetei* című kéziratot dokumentum így fogalmazott meg: „a fejlett és közepes munkamegosztású szakkönyvtárakban és információs intézetekben mindazon munkakörök ellátása, amelyek ügyviteli és információs technikai jellegűek, nevezetesen: gyarapítási ügyvitel, korszerű dokumentumok bibliográfiai leírása, katalógusok és információs kartotékok rendezése és fejlesztése, olvasószolgálati ügyvitel, a könyvtárakban és

információs intézetekben használatos eszközök és berendezések kezelése, dokumentumok tárolásával kapcsolatos munkák stb.”

Tájékoztatónk nem tér ki a könyvtárkezelői tanfolyamnak mint új képzési formának a jellegére, tartalmára, a követelményekre, sem pedig az oktatást végző intézmények felelősségére. Ezt az elemzést azonban elvégezte Katsányi Sándor és Tóth Gyula, akiknek cikkeiket mindazok figyelmébe ajánljuk, akik a könyvtárkezelői képzésben akár hallgatóként, akár munkáltatóként érdekeltek.*

N. Nagy Katalin

* KATSÁNYI Sándor: A szakképzés fontos láncszemei: a könyvtárkezelői tanfolyamok = *Könyvtáros*, 30. köt. 12. sz. 1980. p. 699–701.

TÓTH Gyula: A könyvtárak káderhelyzete, könyvtárosképzés és -továbbképzés = *Könyvtári Figyelő*, 27. köt. 2. sz. 1981. p. 85–93.

Műszaki és Közgazdasági Könyvnapok Tápiószelén

1981 október 28-án a Kohászati Gyárépítő Vállalat (KGYV) tápiószelái csoportja a *Műszaki és Közgazdasági Könyvnapok* keretében szakmai napot rendezett. A meghívott előadó FUTALA TIBOR, az OMK igazgatója volt. Előadásában bemutatta az OMKDK-t mint hazánk legnagyobb információellátó üzemét és műszaki szakkönyvtárát, és ismertette az intézmény információs szolgáltatásait, kiadványait. Az OMK igazgatója az információról kettős értelemben beszélt. Részint mint a tudományos és műszaki életben, a kutató–fejlesztő tevékenységben, az újszerű megoldásokban nélkülözhetetlen összetevőről, részint mint a szakember megszerzett tudásának szinttartásához szükséges eszközzel. Az előadásban kiemelten hangsúlyt kaptak azok a szakkönyvtári és információs szolgáltatások, amelyek a vidéki szakemberek primer dokumentumokhoz való hozzájutását segítik, pl. a könyvtárközi kölcsönzés vagy a másolatszolgáltatás.

Az előadás helyén *kiállítás* is volt, amely az OMKDK kiadványait mutatta be. A kiadványokat az érdeklődők kézbe vehették, átnézhatték, némelyekből mutatványszámot is kaptak.

Az előadás után az üzem főtechnológusa az érdeklődő vendégeknek bemutatta a mintegy 700 főt foglalkoztató, korszerű technológiával működő, könnyűszerkezetes épületelemeket gyártó üzemét és a szakemberutánpótlást szolgáló, modern taneszközökkel felszerelt tanműhelyt.

A KGYV tápiószelei üzeme nagyon fiatal létesítmény. Éppen ezért tartjuk nagy jelentőségűnek, hogy a műszaki és közgazdasági szakirodalom népszerűsítésének országos keretében, a Műszaki és Közgazdasági Könyvnapokon az üzem vezetői a műszaki-gazdasági információ csatornáinak megismerését tűzték ki feladatuk.

A szervezés – amelyben a nagykátai Nagyközségi–Járési Könyvtár oroszlánrészt vállalt – szintén példamutató volt. Az egész járás területéről meghívták azokat a műszaki vezetőket, akiknek nagy szükségük van az információ nyújtotta ismeretekre, és azokat is, akik segíthetnek ezen csatornák felderítésében, a szolgáltatások hozzáféréseinek megszervezésében. Így részt vettek a

szakmai napon a KLÍMA Hűtőberendezéseket Gyártó Vállalat szentmártonkátai üzemének szakemberei, az Országos Bányászati és Kohászati Egyesület helyi szervezeteinek képviselői, a termelőszövetkezetek műszaki szakemberei, a nagykátai járás művelődési osztályának képviselője, a nagykátai, ill. a vele szomszédos ceglédi járás közművelődési könyvtárosai.

Számunkra úgy tűnt, hogy a Műszaki és Közgazdasági Könyvnapok tápiószelei rendezvénye a helyi igények kielégítésének lehetséges útjait kereste.

N. Nagy Katalin

MIKROGRÁFIA AZ INFORMÁCIÓKERESÉSBEN

Mikrográfiát alkalmazó rendszerek az információk és dokumentumok automatikus visszakeresésére

Három tényezőnek köszönhetően újult meg az érdeklődés a mikrográfia információs és dokumentációs rendszerekben való alkalmazása iránt:

növekszik a mikroformák száma a kiadói piacon;

a mikroformák, valamint az előállításukhoz és használatukhoz szükséges berendezések magas minőségi szintet értek el;

olcsóbbak, de azonos teljesítményt nyújtanak a mechanikus információ- és dokumentumtároló és -visszakereső rendszerek, mint a kizárólag számítógépre alapozottak.

A változatos mikroformák két nagy csoportba sorolhatók.

A *tekercsfilmen* (16 és 35 mm-es szélességűek) a felvételek sorban való elrendeződése az időrendben jelentkező információk tárolására alkalmas, különösen ha a tájékoztatás iránti igény ritkán jelentkezik. Alfanumerikus dokumentumok tárolására a 16 mm-es mikrofilm a célszerűbb, míg a nagyméretű, ábrázolatos dokumentumok 35 mm-es mikrofilmre valók. A 30 m-nyi mikrofilmet cartridge- vagy kazettarendszerű tár foglalja magába; az előbbi (amely egy orsót tartalmaz) jobban védi a mikrofilmet és automatikus kezelést biztosít, a másik (két orsóval) viszont lehetővé teszi, hogy a keresett mikrokép a helyén maradjon az olvasókészülék-ből való kivétel után is.

A *mikrofilmlapok* (105 × 148 mm) a felvételeket sorokba és oszlopokba rendezve tartalmazzák. Címfejléjükben szabad szemmel olvashatóan adják meg a dokumentum azonosító adatait. Különösen alkalmas hordozók gyakran jelentkező információs igények esetén, s olcsó áron sokszorosíthatók. Készítésük két módon történhet: az eredeti dokumentum lefényképezése révén, vagy számítógép segítségével (COM).

A mikrofilmlapok különleges formái:

montírozott mikrofilmlap (a tasakra – jacket – mikrofilmdarabokat illesztnek, könnyen készíthető róla másolat);

mikrokártya (egyetlen előnye, hogy mindkét oldalára kerülhetnek felvételek);

ultramikrofilmlap (az eredetiről több, mint kilencven-szeres kicsinyítésben készült felvételeket tartalmaz);

ablakos kártya (lyukkártya, amelybe mikrofilmfelvételt illesztettek).

Különböző szempontok (előállítás, kicsinyítés, helyszükséglet, megőrzési, másolási és szállítási költségek, az olvasókészülékek ára, a visszakeresés időigénye) szerint mérlegelve a mikrofilmlapok és tekercsfilmek alkalmazását, az előbbieket oldalán áll több előny.

Ha az eredeti dokumentum A/4-es formátumú, biztonságosan 24-szeresen lehet kicsinyíteni. 30 méternyi 16 mm-es mikrofilmen 2600 felvételnek van helye; ugyanennyi felvétel számára 27 mikrofilmlap szükséges.

A kicsinyítés mértéke különböző lehet; csak a mikrofilmlap nagysága (105 × 148 mm – A/6-os formátum), a sorok és az oszlopok száma és elhelyezése szabványosí-